

Kitapları Yakın Kütüphaneleri Yıkın

– Ömer Faruk · 27 Ekim 2016

Kitapla ilgili aklıma gelen bazı sözlerle başlamak istiyorum:

*Baskıcı rejimler silahtan korkmaz kitaptan korktuğu kadar...

*Kitabın ömrünü okura söyledikleri belirler. O nedenle bazı kitapların ömrü çok kısadır, bazılarının ise binlerce senedir.

*Cehalet örtüsünü, ancak kitap makası keser.

*Kitap gibi ol; seni okuyan ve anlayan mutlaka çıkacaktır.

*Hiçbir karşılık beklemeden veren bir dost mu arıyorsun? Hemen eline bir kitap al ve okumaya başla!

Yüz yıl hatta bin yıl önce yaşamış olan bir bilimadamıyla, bir filozofla ya da bir sanatçı ile konuşabilir misiniz? Hemencecik “Hayır, konuşamam!” demeyin lütfen. Eğer o insanların yazdıkları bir kitabı okuduysanız, yarattıkları bir sanat eserini dinledi ya da gördü iseniz konuşursunuz. Bizden çok önce yaşamış ve çok sonra yaşayacak olan insanlarla irtibat kurmamızı sağlayacak olan yegane vasıta kitaptır, sanat eseridir.

Aydınlıktan korkanlar, işlerini karanlıkta yürüteceğini sananlar, cahil bırakılmış yığınları kolayca yönetebileceklerini düşünenler, despotlar; tarihin her döneminde “Kitapları yakın, kütüphaneleri yıkın!” emrini vermişlerdir, sanat eserlerini tahrip etmişlerdir. Tarih bunun örnekleriyle doludur.

Asırlardır kitap yazarların başına gelmedik kalmamıştır. Evleri aranmış, tutuklanmışlar, hakarete ve işkenceye maruz kalmışlar, yaralanmışlar ve hatta öldürülmüşlerdir.

Örneğin Carl Sagan, Cosmos isimli kitabında günümüzden 1600 yıl önce; İskenderiye Kütüphanesinin yakılışından ve Kütüphanenin başında bulunan Hypatia isimli kadın filozof ve bilimcinin nasıl acımasızca öldürüldüğünden bahsediyor. Hypatia; felsefe, astronomi, matematik ve doğa bilimleri ile ilgileniyormuş. Çok güzel bir bayan olmasına rağmen, kendini bilime adadığı için bütün evlenme tekliflerini reddediyormuş. Fakat güçlenen Hıristiyan kilisesi halkın bilinçlenmesinden rahatsızlık duymaya başlamış ve bunun sorumlusu olarak da Kütüphaneyi ve onun başındaki Hypatia'yı görüyorlarmış. Onu at arabalarının arkasında sürükleyerek öldürmüşler. cesedini parçalamışlar, etlerini kemiklerinden ayırarak yakmışlar (bazı kaynaklara göre taşlanarak öldürülmüş), onun bütün çalışmalarını ve kütüphanedeki bütün kitapları da yakmışlar...

İskenderiye Kütüphanesi, 2300 yıl önce Mısır'da Ptolemy sülalesi döneminde kuruldu ve döneminin en büyük kütüphanesi oldu

O dönemde, İskenderiye limanına gelen tüm gemiler aranıyormuş. Aranan kaçak mal filan değilmiş; kitapmış. III. Ptolemaios Euergetes'in (MÖ 246-221) İskenderiye Limanı'na gelen tüm gemilerde kitap araması yapılması için emir verdiği; bulunan kitaplar kopyalanıp, kopyaların sahiplerine verildiği, orjinaller Gemilerden başlığı altında kütüphaneye yerleştirildiği rivayet olunuyor.

İskenderiye Kütüphanesi'nde yaklaşık 900.000 (bazı kaynaklara göre bu rakam 100.000-150.000 civarındadır) el yazmasının bulunduğu söylenmektedir. Eserler papirüslere yazılarak rulo biçiminde

muhafaza ediliyormuş. Birtakım memurlar, önemli kitapları keşfederek İskenderiye Kütüphanesine getirmeleri için yurt dışına yollanıyormuş.

Mısır'a giren her kitap önce İskenderiye Kütüphanesine götürülmeliydi. Burada kitabın bir kopyası çıkartılarak sahibine teslim edilir, asıl kitap ise kütüphanede kalırdı.

Kütüphanenin kim tarafından tahrip edildiği konusu halen tartışmalıdır. Bir görüşe göre M.S 391 yılında Roma'nın Mısır valisi olan Theophilos, İmparator I. Theodosius'un emriyle, kütüphanede bulunan bazı eserlerin eski pagan inançlarının devam etmesine sebebiyet verdiği için kütüphanedeki eserleri yaktırmıştır. Bir başka görüşe göre ise kütüphane, Sezar tarafından, kuşatma sırasında tahribata uğratılmıştır. Bunlardan başka daha 3-4 iddia da vardır. Kütüphanenin üç kez yakıldığı rivayet edilir. Her medeniyet, suçu bir diğzerinin üzerine atadursun, kimin yaktığı konusundaki tartışmalar hâlâ devam ediyor.

“Eğer zamanda geriye gidebilseydik, ilk geleceğim yer burası olurdu” diyor Carl Sagan, İskenderiye Kütüphanesi için. Belki de Carl Sagan bunu zamanı geriye alıp bu yıkıma engel olmak için istiyordur. Matematik bilgini Öklid, mekanik bilimci Arşimet, tıp bilimci Herofilos, gökbilimci Eratosthenes, Batlamyus gibi isimler bu kütüphanede çalıştılar. Az önce de belirttiğimiz gibi bu kütüphanede eğitim veren, tarihin ilk kadın bilimcilerinden biri olan Hypatia ise aydınlık düşmanları tarafından etleri kemiklerinden ayrılmak suretiyle katledilmişti.

Kitap konusunu araştırırken Türkiyemle ilgili karşıma çıkan bazı istatistik veriler doğrusu beni çok ürküttü. Deniliyor ki:

- Altı Türk yılda bir kitap okuyor veya bir Türk yılda yalnızca beş saatini kitap okumaya ayırıyor.
- Bir yılda kitaba harcanan para: Dünya ortalaması kişi başına 1.3 dolar. Norveç'te 137, Almanya'da 122, Belçika'da ve Avusturya'da 100, Güney Kore'de 39 dolar, Türkiye'de 45 sent.
- Bir Türk'ün kitap okumak için ayırdığı zamanın Norveçli 300 katını, Amerikalı 210 katını, İngiliz 87 katını, Japon 86 katını ayırıyor. Dünya ortalaması, bizim ayırdığımız zamanın üç katı. .
- Kişi başına düşen kitap sayısı: İsrail'de 1169 kişiye bir kitap, Almanya'da 1022 kişiye bir kitap, Japonya'da 622 kişiye bir kitap, Türkiye'de ise maalesef 10.600 kişiye bir kitap.

Son söz: Bilgisiz insan tırtıldır ve aynı yaprağın üzerinde yaşamını sürdürür, bilgilenince ise kelebeğe dönüşür ve özgürce kırlarda uçarak dünyayı tanımaya çalışır... O nedenle insanlarımızın özgürleşmesi yani bir kelebeğe dönüşebilmesi için daha çok bilgilenmeye ve bunun için de daha çok kitap okumaya ihtiyacımız vardır.